

In gesprek met het Kerkelijk Bureau Salland

Samenwerking over kerkmuren heen

**“Eigenlijk
is onze
samenwerking
spontaan
ontstaan.”**

Annet van Raalte

Vanuit een samenwerking kunnen mooie dingen ontstaan. In de regio Overijssel-Flevoland is sinds 1997 een regionaal verband van kerkelijke bureaus actief, nu bekend onder de naam Kerkelijk Bureau Salland. Veel kerken in de regio zijn bij dit kerkelijk bureau aangesloten. Hoe is deze samenwerking ontstaan, hoe organiseer je zo iets en welke voordelen biedt het? We spraken met Annet van Raalte, Johan Slagter en Harm Jan Holtland over deze unieke vorm van kerkelijke samenwerking.

In totaal worden er op dit moment diensten verleend aan zo'n 34 kerkelijke gemeenten (inclusief stichtingen en diaconieën). “Dat varieert van Baptistengemeenten en Nederlands Gereformeerde kerken tot Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten en Gereformeerde gemeenten,” zegt Johan. “De samenwerking gaat dus over de kerkmuren heen. Dat vergt dan ook weer specifiek soorten kennis. Elk kerkgenootschap heeft weer haar eigen regelingen en structuren. Denk bijvoorbeeld aan een afwijkend rekeningschema en een andere presentatie van de jaarrekening.” Die interkerkelijke samenwerking is trouwens pas later ontstaan,” vult Annet aan. “We kregen destijds vragen van buiten de eigen kerk of we voor andere kerkelijke gemeenten iets zouden kunnen betekenen.”

Oprichting

De oorsprong van Kerkelijk Bureau Salland ligt in de Hervormde Gemeente te Kampen. “Vanuit de omliggende, veelal kleine gemeenten ontstond vraag naar administratieve dienstverlening, zoals de administratie van het kerkblad,” legt Johan uit. “De administrateur in Kampen had eigenlijk tijd over en kon zodoende ook omliggende gemeenten ondersteunen,” vult Harm Jan aan. Johan: “In dat regionale verband waren aanvankelijk alle deelnemers ook gezamenlijk eigenaar van het kantoor. De Hervormde Gemeente te Kampen faciliteerde daarbij de huisvesting. Later, in 2015, is vanuit hervormd Kampen daarvoor een aparte stichting opgericht. De stichting had ten doel: het waarborgen van de continuïteit en deskundigheid in de (financiële) administraties van de in het Kerkelijk Bureau Salland samenwerkende kerkelijke gemeenten, diaconieën en daaraan gelieerde stichtingen.”

Spontane samenwerking

Echt een actief beleid om kerken aan zich te binden heeft Kerkelijk

Bureau Salland niet hoeven voeren. Annet concludeert: “Eigenlijk is onze samenwerking spontaan ontstaan vanuit de behoefte uit omliggende dorpen en vervolgens weten nieuwe kerken je gemakkelijk te vinden.” Johan kan dat beamen: “Dan komt de vraag wat we voor hen kunnen betekenen. Dat varieert in de praktijk van de loonadministratie van de koster tot de ledenadministratie en verder zaken als de boekhouding, jaarrekening, begroting en de meerjarenraming. Sommige gemeenten nemen daarnaast ook het gehele pakket van de geldwerving af.”

**“Administratieve
taken zijn steeds
moeilijker uitvoer-
baar geworden.”**

Afspraken en organisatie

Het Kerkelijk Bureau Salland voert namens kerkelijke gemeenten met een eigen rechtspersoonlijkheid belangrijke diensten uit. Hiervoor zijn gebruiker-sovereenten opgesteld. “We werken uiteraard met het verwerkingsmodel van de Protestantse Kerk als de ledenadministratie moeten worden gevoerd,” legt Johan uit. “Wanneer voor gemeenten betalingen worden verricht, dan worden die door ons klaargezet en moet de penningmeester ze versturen aan de bank. Wel incasseren we bijvoorbeeld Kerkbalansopdrachten, maar dan op basis van een machtiging van de gemeente. Het is belangrijk om bevoegdheden te scheiden.”

Ontwikkelingen en trends

Doordat het Kerkelijk Bureau Salland voor een grote groep kerken de administratie voert hebben zij goed zicht op ontwikkelingen en trends. Annet signaleert dat kerken steeds moeilijker vrijwilligers kunnen krijgen. Johan vult aan: “Administratieve zaken zijn ook steeds ingewikkelder door

vrijwilligers uit te voeren. Denk aan de loonadministratie, het samenstellen en controleren van de jaarrekening. Het aantal vragen over FRIS neemt toe en deze zijn vaak ook steeds lastiger te beantwoorden voor bijvoorbeeld een kascontrolecommissie."

Regeldruk en gebrek aan menskracht

Het Kerkelijk Bureau Salland ziet door het toenemende aantal regels en afname van menskracht de complexiteit toenemen. Harm Jan licht toe: "Het is wat ons betreft van belang dat het zo gemakkelijk mogelijk gemaakt wordt voor de kerken. Je ziet gewoon dat wanneer de vereiste kennis bij kerkrentmeesters ontbreekt, deze gemeenten moeten worden gefaciliteerd. Van belang is daarbij wel om de verantwoordelijkheid voor diverse taken bij de lokale gemeente te laten liggen. Daar moeten kerkrentmeesters in de gemeente zich wel bewust van zijn. Automatisering van standaardwerkzaamheden is daarnaast onmisbaar." Johan vult aan: "Binnen de colleges moeten kerkrentmeesters ervoor zorgen dat de aanwezige kennis wordt overgedragen aan de nieuwe generatie. Een goede overdracht is onmisbaar zodat nieuwe mensen weten wat hun taken zijn en wat van hen wordt verwacht. Bij overdracht van beheerstaken komt soms de kwetsbaarheid van het lokale kerkbestuur aan het licht." Harm Jan is het daarmee eens: "Ook in deze situaties is het handig wanneer er een externe instantie is, die als vraagbaak kan optreden."

Hierin ziet Johan ook een taak weggelegd voor de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk en voor de VKB: "Handboeken en goede instructies zijn erg nuttig en praktisch. Neem bijvoorbeeld een beleggingsstatuut, waar wel modellen van zijn, maar die best ingewikkeld zijn voor een gemiddelde kerkrentmeester. Het kerkelijk bureau kan daarbij wel assisteren en faciliteren, maar kan niet op de stoel van de bestuurders gaan zitten." Harm Jan vult aan: "Op de website van de landelijke kerk is veel informatie beschikbaar, al kost het soms moeite om de juiste gegevens te vinden. Er wordt veel gevraagd van de colleges en heldere, overzichtelijke informatie helpt hen daarbij. In de Protestantse Kerk moeten de veelal kleine gemeenten ook aan relatief veel interne regels voldoen. We begrijpen dat er regelgeving moet zijn, maar voor veel kerken is dat wel een belasting. Als er controleverklaringen worden gevraagd van accountants gaat dat soms wel een beetje ver."

Samenwerkingsmogelijkheden voor andere regio's

In Nederland is er een aantal regio's met krimpende kerken, zoals Zuid of Noordwest Nederland. Ook voor die regio's ziet Kerkelijk Bureau Salland mogelijkheden. Johan: "Ze kunnen natuurlijk ook een soortgelijke samenwerking opstarten zoals wij hebben. Maar een wat grotere gemeente zal dan het initiatief moeten nemen, zoals het hier in het verleden ook is gebeurd. Wil je een bestuur vormen

van een stichting, dan moet dat vanuit die kerkelijke gemeenten worden samengesteld." Harm Jan vult aan dat het financieel bezien het beste is om het samen op te pakken, zodat je de kosten kunt delen. "Als kerken samen iemand in dienst hebben voor de administratie pakt dat goedkoper uit dan wanneer je het moet uitbesteden." Johan is het daarmee eens, maar ziet ook het gevaar van besparingen op de verkeerde posten: "Een goede administratie kost geld, maar een slechte administratie kost nog veel meer geld."

"Als je taken samen oppakt, kun je ook de kosten delen."

In Assen en Groningen zijn ook nog kerkelijke bureaus die administratieve dienstverlening voor kleinere omliggende gemeenten verzorgen. Johan: "We organiseren eens per jaar samen met het Platform Informatie uitwisseling Kerkelijke Bureaus Noordoost Nederland een overleg met kerkelijke bureaus. Op zo'n overleg komen onderwerpen aan de orde die voor kerkelijke bureaus van belang zijn." "Dat is ook wel goed," vult Annet aan, "die bureaus bestaan meestal maar uit één persoon en leiden daarmee een vrij eenzaam bestaan."

Al met al ziet het Kerkelijk Bureau Salland de waarde die samenwerken heeft voor colleges van kerkrentmeesters. Harm Jan: "Lokale kerken hebben op administratief gebied allemaal met dezelfde zaken te maken en daarmee dezelfde vraagstukken en uitdagingen. Dus is het zeker waardevol om de krachten te bundelen. Nieuwe kerkrentmeesters zullen niet uit zichzelf in de regio gaan zoeken naar gemeenten waarmee ze kunnen samenwerken. Onder andere voor VKB Kerkrentmeesters ligt hier een taak om dit te faciliteren en te ondersteunen."

Kerkelijk Bureau Salland vindt zijn wortels in een regionaal verband van kerkelijke bureaus in de regio Overijssel-Flevoland dat al sinds 1997 actief is. Destijds is de samenwerking opgestart vanuit de toenmalige Hervormde Gemeente te Kampen.

In 2015 is het samenwerkingsverband omgezet in een stichting. Deze stichting is vervolgens in 2020 omgezet naar een besloten vennootschap.

Momenteel zijn er 2 personen parttime werkzaam op het bureau. De werkzaamheden die het bureau verricht zijn onder andere het voeren van boekhoudkundige administraties, loon- en ledenadministratie, het opstellen en beoordelen van jaarrekeningen en het geven van advies op dit gebied.

Online kennisbank voor kerkrentmeesters

In samenwerking met de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk heeft VKB Kerkrentmeesters recent een gezamenlijke kennisbank ingericht, die nog steeds wordt aangevuld met actuele informatie. Kijk op www.kerkrentmeester.nl/kennisbank of scan de QR-code.

